
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ:

πώς να ιδρύσεις μια κοινωνική
συνεταιριστική επιχείρηση

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση:

**Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων
με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)**

Κεντρικά γραφεία: Ελ. Βενιζέλου
236, Τ.Κ. 163 41, Ηλιούπολη

Τηλ.210 9949837, e-mail:

esaea@otenet.gr,

www.esamea.gr,

www.paratiritirioanapirias.gr

Αθήνα, 2019

Η παρούσα έκδοση συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό ταμείο) στο πλαίσιο της Πράξης «Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας» που εντάσσεται στους Άξονες Προτεραιότητας: 1 «Συστημικές Παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας», 4 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας» και 5 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020»

ISBN (έντυπο βιβλίο): 978-618-5124-08-3

ISBN (e-book PDF): 978-618-5124-25-0

Επιμέλεια εντύπου:

eIKONA
ΚοιΣΠΕ Αθηνών

Κοι.Σ.Π.Ε. ΑΘΗΝΩΝ

«Η ΕΙΚΟΝΑ»

Μεσογείων 154, Αθήνα 11527

Τηλ.: 210 7473951,

Fax: 210 7474072

e-mail:

koispeeikona@outlook.com.gr

Παραγωγή Προσβάσιμης
Έκδοσης LargePrint (PDF):

infalia

INFALIA PC

ΒΕΠΕ Θεσσαλονίκης (κτίριο Γ2),

Πυλαία 55535

Τηλ.: 2310 365180,

e-mail: info@infalia.com

Ιστοσελίδα: www.infalia.com

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	2
1. Τι είναι η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία	5
2. Συνεταιρισμοί και κοινωνικές επιχειρήσεις	8
3. Η συμβολή της Κ.Α.Λ.Ο. στην κοινωνία και την οικονομία	11
4. Η Κ.Α.Λ.Ο. στην Ελλάδα με αριθμούς.....	14
5. Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία & οι φορείς της στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο	17
6. Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης	21
7. Γιατί επιλέγουμε μια Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης: συγκριτικά πλεονεκτήματα	23
8. Η διαδικασία δημιουργίας μιας Κοιν.Σ.Επ.: Τυπικές και ουσιαστικές διαστάσεις	26
9. Ουσιαστικές διαστάσεις της προετοιμασίας για την ίδρυση της Κοιν.Σ.Επ.....	27
10.Τυπική-υποχρεωτική διαδικασία ίδρυσης της Κοιν.Σ.Επ.....	30
11.Τυπικά κριτήρια υπαγωγής στο μητρώο φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας.....	36
12.Διοίκηση της Κοιν.Σ.Επ.....	39
13.Πηγές χρηματοδότησης	40
14.Φορείς που παρέχουν υποστήριξη σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις	42

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το «Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας» της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) αποτελεί τον επιστημονικό και ερευνητικό βραχίονα της Συνομοσπονδίας που ενδυναμώνει τη θεσμική ικανότητα του φορέα ως προς την αποτελεσματική προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στη χώρα. Το Παρατηρητήριο έχει ως σκοπό να παράγει έγκυρη πληροφόρηση, τεκμηρίωση και επιστημονική γνώση για τα θέματα της αναπηρίας, και να συμβάλει στη διαμόρφωση πολιτικών που θα εξασφαλίσουν ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους. Προκειμένου να υπηρετήσει τον σκοπό του, το Παρατηρητήριο αναπτύσσει πολύπλευρες δράσεις επιστημονικής/ερευνητικής φύσης, δράσεις ενημέρωσης και συμβουλευτικής καθοδήγησης προς

τους πολίτες με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, καθώς και ενέργειες δικτύωσης και δημοσιότητας.

Ο παρόν οδηγός (Π4.5) αποτελεί μέρος μια σειράς 5 σύντομων οδηγών που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του Π.Ε. 4 του Υποέργου 1 «Σχεδιασμός και λειτουργία του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας» της Πράξης «Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020», με συγχρηματοδότηση από την Ελλάδα και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ., έχοντας γνώση πρωτίστως των δυσκολιών και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους, ακόμα και στο στοιχειώδες επίπεδο της πληροφόρησης, ανέλαβε την πρωτοβουλία για την έκδοση αυτής της σειράς, φιλοδοξώντας οι συγκεκριμένοι οδηγοί να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία, τόσο για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, όσο και για όλους και όλες που ενδιαφέρονται για τα σχετικά θέματα.

Ο ανά χείρας οδηγός σκοπό έχει να αποτελέσει ένα πρακτικό βοήθημα για τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους σχετικά με τη διαδικασία ίδρυσης μιας κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης (Κοιν.Σ.Επ.). Ειδικότερα, στοχεύει να παρέχει πληροφόρηση για το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις Κοιν.Σ.Επ., δηλαδή την «κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία», να αποσαφηνίσει τις έννοιες και τα βασικά χαρακτηριστικά του τομέα αυτού, και να εξηγήσει με

απλά λόγια τι είναι και πώς λειτουργεί μια Κοιν.Σ.Επ., ποιες είναι οι αρχές λειτουργίας της, ποιες οι προϋποθέσεις και ποιες οι διαδικασίες για τη σύστασή της.

Με τον οδηγό αυτό επιθυμούμε να ενθαρρύνουμε άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις να αναπτύξουν ιδέες και να πάρουν πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας, με την πεποίθηση ότι οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό αντίβαρο στον εργασιακό αποκλεισμό, πρεσβεύοντας ταυτόχρονα μια ηθική αντίληψη για την οικονομία που είναι επωφελής τόσο για τους εργαζόμενους με αναπηρία όσο και για το σύνολο της κοινωνίας.

Ιωάννης Βαρδακαστάνης
Πρόεδρος Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με
Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)

1.Τι είναι η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.ΑΛ.Ο.) είναι το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε ένα εναλλακτικό μοντέλο οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης του κέρδους.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, θεωρείται **ως ένας ενδιάμεσος τομέας** οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ του αμιγώς κερδοσκοπικού - ιδιωτικού τομέα και του δημόσιου τομέα. Η κοινωνική οικονομία συχνά αναφέρεται στην βιβλιογραφία και ως ο **Τρίτος Τομέας** της Οικονομίας (*βλ. πλαίσιο κειμένου δεξιά*).

Η βασική αρχή που διαπνέει το μοντέλο αυτό, είναι ότι **η οικονομία θα πρέπει να λειτουργεί προς όφελος της κοινωνίας και όχι το αντίστροφο**.

Ειδικότερα στην Ευρώπη, η κοινωνική Οικονομία έχει στο επίκεντρό της τη συνεταιριστική παράδοση και τις θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης, και ταυτόχρονα ενσωματώνει νέες αντιλήψεις και ανάγκες σχετικά με τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο της οικονομικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με την αντιπροσωπευτικότερη ευρωπαϊκή οργάνωση φορέων¹ κοινωνικής οικονομίας (Social Economy Europe), η κοινωνική οικονομία διακρίνεται από τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Υπεροχή του ατόμου και του κοινωνικού στόχου έναντι του κεφαλαίου.
2. Δημοκρατικός έλεγχος από τους συμμετέχοντες.
3. Προάσπιση και εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης και της υπευθυνότητας.
4. Συνδυασμός των συμφερόντων των μελών/χρηστών και του γενικού συμφέροντος.
5. Επανεπένδυση του κέρδους για την επίτευξη στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και υπηρεσιών συλλογικής ή κοινής ωφέλειας.
6. Εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή μελών.
7. Αυτόνομη διοίκηση και ανεξαρτησία από τις δημόσιες αρχές.

ΠΗΓΗ: <http://www.socialeconomy.eu.org/who-see>

Ο όρος του Τρίτου Τομέα της Οικονομίας στον Κόσμο:

Ο όρος «Τρίτος Τομέας» συνδέεται διεθνώς με διαφορετικές παραδόσεις και πρακτικές. Ο αγγλοσαξονικός κόσμος τείνει να χρησιμοποιεί περισσότερο τον όρο μη κερδοσκοπικός τομέας, ο οποίος αποτυπώνει την παράδοση της φιλανθρωπίας και του

¹ Στους φορείς της οργάνωσης περιλαμβάνονται συνεταιρισμοί, ταμεία αλληλασφάλισης, ενώσεις και ιδρύματα.

εθελοντισμού σε Η.Π.Α. και Αγγλία. Στη λατινική Αμερική έχει κυριαρχήσει ο όρος της αλληλέγγυας οικονομίας (solidarity-based economy) ο οποίος έχει συνδεθεί με τα ριζοσπαστικά κοινωνικά κινήματα που αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του 1990 (π.χ. καταλήψεις και αυτοδιαχείριση εργοστασίων). Στην κεντρική Ευρώπη, ο τρίτος τομέας ταυτίζεται εν πολλοίς με την έννοια της κοινωνικής οικονομίας, ώστε να περικλείεται συνειδητά η εμπειρία του συνεταιριστικού κινήματος [1]. Η κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη έχει τις ρίζες της στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, όπου άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτοι συνεταιρισμοί παραγωγών / αγροτών και εργατών, και να γίνονται και οι πρώτες αναφορές στην οικονομική βιβλιογραφία [2].

Η ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα στο ευρωπαϊκό παράδειγμα των συνεταιρισμών και των πρακτικών αλληλέγγυας οικονομίας στη λατινική Αμερική συνετέλεσε στην κοινή πλέον χρήση των όρων «κοινωνική» και «αλληλέγγυα οικονομία», οι οποίοι μπορεί να χρησιμοποιούνται μαζί ή/και εναλλάξ χωρίς να σηματοδοτούν ιδιαίτερες διαφορές [3], όπως συμβαίνει δηλαδή και στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

[1] Βλ. Αδάμ, Σ. & Παπαθεοδώρου, Χ. (2010), κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός: Μια κριτική προσέγγιση. Αθήνα, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων

[2] Dupoyet C., «Πραγματεία περί της κοινωνικής Οικονομίας», 1830) (βλ. Ετήσια Έκθεση 2017 & Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023

[3] Αδάμ, Σ. (2014), Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων. Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας

2. Συνεταιρισμοί και κοινωνικές επιχειρήσεις

Η Κοινωνική Οικονομία ως όπλο των αδυνάτων:

Η Κοινωνική Οικονομία (Κ.Ο.) αναπτύχθηκε ιστορικά στην Ευρώπη ως πρωτοβουλία αυτοοργάνωσης και αλληλεγγύης των ευάλωτων στρωμάτων για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων που επέφερε στη διαβίωσή τους η ανεξέλεγκτη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς κατά το στάδιο ανάπτυξης του βιομηχανικού καπιταλισμού. κατά τον 19ο αιώνα, μέσω συλλογικών πρωτοβουλιών, έκαναν την εμφάνισή τους οι πρώτοι φορείς της Κ.Ο., δηλαδή οι ενώσεις, οι συνεταιρισμοί και τα ταμεία αλληλοβοήθειας. Στις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες, ήταν η κρίση του μεικτού οικονομικού συστήματος και η υποχώρηση του κράτους πρόνοιας μετά την δεκαετία του 1970, καθώς και η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, που οδήγησαν στην αναθέρμανση του ενδιαφέροντος για την κοινωνική οικονομία.

Όπως αναφέρθηκε, στην Ευρώπη, παραδοσιακά η τυπική μορφή οργάνωσης στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας (Κ.Ο.) είναι ο Συνεταιρισμός. Ως συνεταιρισμός ορίζεται μια «αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους, μέσω μιας

συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης»². Οι συνεταιρισμοί βασίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης³.

Από τη δεκαετία του 1990 κάνει την εμφάνισή της στον δημόσιο διάλογο η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης. Η «κοινωνική επιχείρηση» έρχεται να περιγράψει νέες μορφές οργάνωσης στον τομέα της οικονομίας.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν σαφή προσανατολισμό σε κοινωνικούς σκοπούς, αποσκοπώντας στη συλλογική ή κοινωνική ωφέλεια. Ως προς αυτό το χαρακτηριστικό τους διαφέρουν από τους παραδοσιακούς συνεταιρισμούς που αποσκοπούσαν στην κάλυψη των βιοποριστικών ή καταναλωτικών αναγκών των μελών τους⁴.

Ο σύγχρονος τύπος των κοινωνικών (συνεταιριστικών) επιχειρήσεων στην Ευρώπη ενσωματώνει τόσο το ιδεώδες του συνεργατισμού και της δημοκρατικής λειτουργίας, όσο και τον προσανατολισμό στην κοινή ωφέλεια, που

² Δίκτυο κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ορισμός, Αξίες και Αρχές που διέπουν μια Συνεταιριστική Επιχείρηση. Ιωάννινα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.diktio-kara.dos.gr/keimena/arxes.pdf>

³ ό.π.

⁴ Defourny, J. & Nyssens, M. (2013). Social Co-operatives: When Social Enterprises Meet the Co-operative Tradition. *Journal of Entrepreneurial and Organizational Diversity*, 2(2):11-33. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.euricse.eu/wp-content/uploads/2016/06/defournyultimo.pdf>

παραδοσιακά υπήρξε γνώρισμα του μη κερδοσκοπικού-εθελοντικού τομέα.

Σύμφωνα με το διεθνές ερευνητικό δίκτυο για την κοινωνική επιχειρηματικότητα EMES (*L'EMergence de l'Entreprise Sociale en Europe*), οι κοινωνικές επιχειρήσεις σήμερα, στην ιδανική τους μορφή, διαθέτουν ταυτόχρονα τα εξής οικονομικά, επιχειρηματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- ✓ Συνεχής δραστηριότητα παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών
- ✓ Ανάλψη οικονομικού ρίσκου
- ✓ Μίνιμουμ επίπεδο ανταποδοτικής απασχόλησης (paid work)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- ✓ Σαφής προσανατολισμός στο κοινό όφελος
- ✓ Ανάλψη της πρωτοβουλίας από ομάδα πολιτών
- ✓ Περιορισμός στη διανομή των κερδών

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ)

- ✓ Μεγάλος βαθμός αυτοτέλειας
- ✓ Αποφασιστική εξουσία, που στηρίζεται στην αρχή «ένα μέλος, μία ψήφος» και όχι στην κατοχή κεφαλαίου
- ✓ Συμμετοχικός χαρακτήρας με την εμπλοκή όλων των μερών που επηρεάζονται από την επιχειρηματική δραστηριότητα

ΠΗΓΗ: <http://emes.net/focus-areas/>

3. Η συμβολή της Κ.Α.Ο. στην κοινωνία και την οικονομία

Το πόρισμα έρευνας που εκπονήθηκε το 2015 για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τίτλο: «Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και το οικοσύστημά τους: εξελίξεις στην Ευρώπη» αναφέρει ότι σε όλες τις χώρες οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν επιδείξει σημαντική ανθεκτικότητα μέσα στην κρίση, καταφέροντας να διατηρήσουν, και σε ορισμένες χώρες ακόμα και να αυξήσουν, τις θέσεις εργασίας.⁵ Τα στατιστικά στοιχεία υπογραμμίζουν το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή κοινωνική οικονομία έχει σημαντική συμβολή τόσο στην απασχόληση, όσο και στην οικονομία συνολικά. Η ευρωπαϊκή κοινωνική οικονομία παρέχει:⁶

- πάνω από 13,6 εκατομμύρια αμειβόμενες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη,
- το ισοδύναμο με το 6,3% περίπου του ενεργού πληθυσμού της ΕΕ των 28,

⁵ European Commission / Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. (2015). *A map of social enterprises and their ecosystems in Europe – Synthesis Report*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=952&intPagelD=2914&>

⁶ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2017). *Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Συνοπτική παρουσίαση*. Βρυξέλλες. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-876-el-n.pdf>

- απασχόληση εργατικού δυναμικού άνω των 19,1 εκατομμυρίων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων αμειβομένων και μη αμειβομένων,
- περισσότερα από 232 εκατομμύρια μέλη συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και συναφών φορέων,
- πάνω από 2,8 εκατομμύρια φορείς και επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με την οργάνωση «Social Economy Europe»,⁷ η κοινωνική οικονομία επιδεικνύει ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητά της και την ικανότητά της να δημιουργεί βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και πιο συνεκτικές και συνεργατικές κοινωνίες.

Η συνεισφορά της κοινωνικής οικονομίας, ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης, θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Η κοινωνική οικονομία έχει τη δυνατότητα:

- α)** να συνεισφέρει στην αύξηση της συνολικής απασχόλησης,
- β)** να δράσει επιβληθτικά για την ένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης σε αυτήν,⁸
- γ)** να λειτουργήσει ως φορέας παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και σε κοινωνικές κατηγορίες όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με αναπηρία.
- δ)** να συνεισφέρει στην τοπική ανάπτυξη με δράσεις που άπτονται του πολιτισμού, της τοπικής και παραδοσιακής

⁷ Βλ. <http://www.socialeconomy.eu.org/who-see>

⁸ <https://aplo.yeka.gr/Pages/ErgasiaEntakshApasxolhsh/KoinwnikhPr ostasiaKaiSynoxh/MitrhoKoinonikhOikonomias.aspx>

παραγωγής, της βελτίωσης του περιβάλλοντος, των νέων μορφών ενέργειας.

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2017 & Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023⁹:

«Η ανάπτυξη της Κ.Α.Ο. στην Ελλάδα αποτελεί πολιτική προτεραιότητα, καθώς η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι αποτελεί προνομιακό φορέα παραγωγικής ανασυγκρότησης, κινητοποιεί και αξιοποιεί κοινωνικές δυνάμεις σε μια δημιουργική προοπτική, διακρίνεται από σταθερότητα, διαχρονικότητα και μεγάλη ανθεκτικότητα σε εξωτερικά σοκ, συγκροτεί οικονομικά περιβάλλοντα που επιφέρουν πολλαπλά οφέλη σε όλους τους εμπλεκόμενους και, τέλος, επιτρέπει και προϋποθέτει τον δημοκρατικό και συμμετοχικό σχεδιασμό της συνολικής οικονομίας, ως οικονομίας των κοινωνικών αναγκών».

Για τα άτομα με αναπηρία η κοινωνική οικονομία μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μέσο για την άρση σημαντικών διακρίσεων, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, δίνοντάς τους τη δυνατότητα όχι μόνο για εργασία και συμμετοχή στην κοινωνία, αλλά και για δημιουργία επιχειρήσεων παροχής

⁹ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης/Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (2017), *Ετήσια Έκθεση 2017 & Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023*. Αθήνα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ypakp.gr/uploads/docs/10678.pdf>

εξειδικευμένων υπηρεσιών και αγαθών που θα καλύψουν ανάγκες των ίδιων των ατόμων με αναπηρία, αποτελώντας ένα υποστηρικτικό πλαίσιο για δημιουργία ευνοϊκών και προσβάσιμων εργασιακών περιβαλλόντων.

4. Η Κ.ΑΛ.Ο. στην Ελλάδα με αριθμούς

Παρότι η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα, όπως και στην Ευρώπη, έχει βαθιές ιστορικές ρίζες, το μεγάλο μέρος των εξελίξεων στον τομέα αυτό δρομολογήθηκε από την πρόσφατη νομοθεσία και τα πρόσφατα κινήματα στη χώρα (2008-2011). Αυτό σημαίνει ότι ο τομέας της Κ.ΑΛ.Ο. στην Ελλάδα, που υπήρξε ιδιαίτερα μικρός μέχρι το 2011, εμφανίζει δυναμικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, βρίσκεται σε ένα πρώιμο στάδιο, υπολειπόμενος ακόμα ως προς το μέγεθός του σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰.

Ο υπολογισμός του οικονομικού αντίκτυπου της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα είναι δύσκολος, καθώς οι

¹⁰ Βλ. Βρετανικό Συμβούλιο (British Council) (2018), Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα. Συντάχθηκε από τους φορείς European Village και Social Enterprise UK για λογαριασμό του British Council στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας προς το Ελληνικό Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αθήνα. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://foreis-kalo.gr/sites/files/SSE_in_Greece_GR.pdf

μεθοδολογίες που ακολουθούνται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο διαφέρουν μεταξύ τους. Σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, - ο οποίος είναι ευρύς και συμπεριλαμβάνει τους συνεταιρισμούς, τις οργανώσεις αλληλοβοήθειας, τις κοινωνικές επιχειρήσεις, τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, τους φορείς Κ.Α.Ο., τα σωματεία και τα ιδρύματα - ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα καταλαμβάνει ποσοστό 3,3% του συνόλου της αμειβόμενης απασχόλησης. Το ποσοστό αυτό, αν και δεν είναι αμελητέο, είναι χαμηλότερο από το ευρωπαϊκό μέσο ποσοστό των 28, το οποίο ανέρχεται σε 6,3%¹¹. Σύμφωνα με την πιο περιορισμένη αντίληψη που αποτυπώνεται στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο¹², το σύνολο των εγγεγραμμένων φορέων στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και στο Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας το 2013 ανέρχονταν σε 372, το 2014 σε 585, το 2015 σε 714 και το 2016 σε 907 φορείς. **Διαπιστώνεται δηλαδή μια σταθερή ανοδική τάση στο πλήθος των φορέων κοινωνικής οικονομίας.** Οι ενεργοί

¹¹ Πηγή Στοιχείων: Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Στοιχεία Eurostat έτους 2015.

¹² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2017). Υπουργική Απόφαση του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Υπ. Αριθ. 61621/Δ5.2643 (ΦΕΚ 56/Β/18.01.2017). Τήρηση και λειτουργία του Γενικού Μητρώου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας του ν. 4430/2016 (ΦΕΚ 205/Α/31.10.2016) «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις», και Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (2016), Νόμος 4430/2016 (ΦΕΚ Α 205/31.10.2016), Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις.

φορείς Κ.ΑΛ.Ο. που δραστηριοποιούνται στους διάφορους κλάδους της οικονομίας είναι πολύ μικρού μεγέθους και το φάσμα των υπηρεσιών και προϊόντων που προσφέρει η κάθε μία ποικίλει ανάλογα με τον σκοπό της, όπως αυτός καθορίζεται από τα μέλη της στο καταστατικό της.

Το σύνολο των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. το έτος 2015 σημείωσε κύκλο εργασιών 6,9 εκ. ευρώ. Οι κλάδοι που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό φορέων είναι αυτοί της εκπαίδευσης (12,8%), της εστίασης (10,6%), των δραστηριοτήτων οργανώσεων (9,2%), του χονδρικού εμπορίου (7,5%) και του λιανικού εμπορίου (6,4%). Ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων εμφανίζεται στις υπηρεσίες καθαρισμού (7,4%), στην εκπαίδευση (5,1%) και στις δημιουργικές δραστηριότητες (4,6%) και ακολουθούν η εστίαση (3,7%), οι διοικητικές δραστηριότητες (3,4%) και οι δραστηριότητες οργανώσεων (3,0%). Τον υψηλότερο κύκλο εργασιών συγκεντρώνει ο κλάδος των υπηρεσιών καθαρισμού (53.483 ευρώ) και ακολουθούν ο κλάδος της εστίασης (45.410 ευρώ), των συμβουλευτικών υπηρεσιών (37.160 ευρώ) και των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων (36.628 ευρώ)¹³.

Παρά το μικρό μέγεθος του τομέα, οι ενεργοί φορείς Κ.ΑΛ.Ο., σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του British Council (2017)¹⁴, στη συντριπτική τους πλειονότητα δηλώνουν αισιόδοξοι ως προς την

¹³ Πηγή στοιχείων: *Ετήσια Έκθεση 2017 & Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023*.

¹⁴ Βρετανικό Συμβούλιο (British Council) (2018), Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα.

μελλοντική αύξηση του κύκλου εργασιών τους και του εργατικού δυναμικού τους, και γενικά προβλέπουν ανάπτυξη του τομέα στο μέλλον.

5. Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία & οι φορείς της στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία καθορίζεται από τον ν.4430/2016, με τον οποίο αποσαφηνίζεται και διευρύνεται το πεδίο της Κ.ΑΛ.Ο. και ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στη σύσταση, τη λειτουργία, τη δικτύωση και τη διοικητική εποπτεία των Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Ο ν.4430/2016 διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της κοινωνικής οικονομίας σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας και όχι μόνο δραστηριότητες προνοιακού και ενταξιακού χαρακτήρα, αποσυνδέει την ιδιότητα των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. από τη νομική μορφή, βασίζοντας τον χαρακτηρισμό ενός εγχειρήματος ως φορέα Κ.ΑΛ.Ο. σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών/κριτηρίων με βάση το πρότυπο της κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης, εισάγει νέα νομική μορφή, αυτή του συνεταιρισμού των εργαζομένων, και δημιουργεί κίνητρα για τη δικτύωση των συνεργατικών εγχειρημάτων μέσω της θεσμοθέτησης των ενώσεων φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Επιπροσθέτως, ο νόμος θεσπίζει μια σειρά από μέτρα και διαδικασίες προκειμένου να διευκολυνθεί η δράση και η λειτουργία των φορέων Κ.ΑΛ.Ο.

Ο νόμος ορίζει τον τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ως ένα σύνολο οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε μια **εναλλακτική μορφή οργάνωσης** των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Στους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας εντάσσονται εγχειρήματα που είναι συμβατά με τα γενικά κριτήρια και χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 3. Ειδικότερα, στον ν.4430/2016 ως φορείς Κ.ΑΛ.Ο. ορίζονται¹⁵:

α) οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) όπως ορίζονται στο άρθρο 14 του νόμου.

β) οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε., άρθρο 12 του ν.2716/1999) οι οποίοι αυτοδίκαια θεωρούνται πλέον Κοιν.Σ.Επ.

¹⁵ Εφημερίδα Της Κυβερνήσεως (2016), Νόμος 4430/2016 (ΦΕΚ Α 205/31.10.2016), *Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις*.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Όπως και στην Ευρώπη, η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα έχει βαθιές ρίζες στο αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα. Το 1778 ιδρύεται στην ελληνική επικράτεια, στα Αμπελάκια Θεσσαλίας, ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός στον κόσμο, η «*Κοινή Συντροφιά Αμπελακίων*». Το συνεταιριστικό κίνημα, με τη σύγχρονη μορφή του, θεωρείται ότι αρχίζει στην Ελλάδα το 1900, με την ίδρυση του αγροτικού συνεταιρισμού Αλμυρού που ονομαζόταν «*Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού*». Μετά το 1915, όπου δημοσιεύτηκε ο νόμος 602 «περί συνεταιρισμών», το συνεταιριστικό κίνημα γνωρίζει έντονους ρυθμούς ανάπτυξης. Εκτός του αγροτικού τομέα, θεσμοθετούνται με τον ν.1667/1986 (ΦΕΚ Α' 196) οι αστικοί συνεταιρισμοί. Η «νέα κοινωνική οικονομία» εμφανίζεται στην Ελλάδα κυρίως με τον νόμο 2716/1999 (ΦΕΚ Α' 96), μέσω του οποίου θεσμοθετούνται οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) με βασικό σκοπό την ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Η πρώτη, ωστόσο, απόπειρα να προσδιοριστεί η «κοινωνική οικονομία και η κοινωνική επιχειρηματικότητα» ως ενιαίο και διακριτό πεδίο της οικονομίας γίνεται με τον ν.4019/2011 (ΦΕΚ Α' 216). Με τον ν.4019/2011 θεσμοθετείται η λεγόμενη κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.), που μπορεί να λάβει τη μορφή αστικού συνεταιρισμού με κοινωνική αποστολή και εμπορική ιδιότητα. Τα μέλη μιας Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ο νόμος αυτός επεκτείνει τους ωφελούμενους από τους ψυχικά πάσχοντες σε όλες τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σήμερα, η σύσταση, η λειτουργία και η διοίκηση φορέων «κοινωνικής και αλληλέγγυας

οικονομίας» διέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο που θεσπίστηκε με τον ν.4430/2016, με τον οποίο αποσαφηνίζεται και διευρύνεται το πεδίο της Κ.Α.Λ.Ο. και ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στη σύσταση και τη λειτουργία του.

Βλέπε, επίσης

Κοντογεώργος Α. (2015). *Συνεταιριστική Οικονομία - Ενότητα 3: Η Ιστορική Εξέλιξη των Συνεταιρισμών*. Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/DEAPT147/>

γ) οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων που συστήνονται με το άρθρο 24.

δ) οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, όπως ιδίως αγροτικοί συνεταιρισμοί του ν.4384/2016 (ΦΕΚ Α' 78), αστικοί συνεταιρισμοί του ν.1667/1986 (ΦΕΚ Α' 196), Αστικές Εταιρίες των άρθρων 741 επ. του Α. Κ., εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- 1) Αναπτύσσει δραστηριότητες **συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας**.
- 2) Μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και εφαρμόζει **δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων**, σύμφωνα με την αρχή **ένα μέλος μία ψήφος**, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά κάθε μέλους.
- 3) Το καταστατικό του προβλέπει **περιορισμούς στη διανομή των κερδών**.

- 4) Εφαρμόζει **σύστημα σύγκλισης στην αμοιβή της εργασίας.**
- 5) Αποβλέπει στην ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων του και τη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας, μέσω της **οριζόντιας και ισότιμης δικτύωσης με άλλους φορείς Κ.Α.Ο.**
- 6) **Δεν έχει ιδρυθεί και δεν διοικείται άμεσα ή έμμεσα από Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α. α' ή β' βαθμού ή από άλλο νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.**

6.Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις είναι αστικοί συνεταιρισμοί που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και κοινωνική ωφέλεια και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα. Με άλλα λόγια, οι Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να παράγουν κέρδη από τη δραστηριότητά τους, και συνεπώς δεν είναι μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί, όμως μέσα από τη λειτουργία τους δημιουργούν κοινωνικό όφελος και ως εκ τούτου διαφοροποιούνται από τις εμπορικές εταιρείες. Οι κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις διακρίνονται σε «Κοιν.Σ.Επ.

Ένταξης» και «Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και κοινωνικής Ωφέλειας»¹⁶. Οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης χωρίζονται σε:

A. Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων

B. Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων

Σε αυτόν τον οδηγό επικεντρωθήκαμε στα θέματα σύστασης και λειτουργίας Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, στις οποίες υπάγονται και τα επιχειρηματικά συνεργατικά σχήματα ατόμων με αναπηρία.

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) του ν.2716/1999 θεωρούνται αυτοδικαίως Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης.

Σκοπός των Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων είναι η ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες. Ποσοστό 30% κατ' ελάχιστον των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά σε αυτές τις κατηγορίες. Στις ευάλωτες ομάδες, σύμφωνα με τον νόμο, ανήκουν οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία οποιασδήποτε μορφής (σωματική, ψυχική, νοητική, αισθητηριακή).

¹⁶ ό.π.

7. Γιατί επιλέγουμε μια Κοιν.Σ.Επ.

Ένταξης: συγκριτικά πλεονεκτήματα

Η μορφή της Κοιν.Σ.Επ. έχει σημαντικά πλεονεκτήματα για τα άτομα με αναπηρία που θέλουν να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα. Ειδικότερα, τα πλεονεκτήματα των Κοιν.Σ.Επ. αφορούν σε θέματα εργασιακά, ασφαλιστικά, φορολογικά και λειτουργικά.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- ✓ **Ταυτόχρονη λήψη των αναπηρικών επιδομάτων και παροχών:** Οι εργαζόμενοι στις Κοιν.Σ.Επ., οι οποίοι ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες και λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιασδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή ή σύνταξη ως έμμεσα ασφαλισμένοι, **συνεχίζουν να εισπράττουν τις παροχές αυτές ταυτόχρονα με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ..** Σε περίπτωση που το μέλος είναι άνεργο, δεν χάνει το δελτίο ή το επίδομα ανεργίας του, καθώς και κάθε είδους παροχή που απορρέει από την ιδιότητα του ανέργου.
- ✓ **Μη υποχρέωση εγγραφής στον ΟΑΕΕ:** Η συμμετοχή ενός ατόμου σε Κοιν.Σ.Επ. μόνο με την ιδιότητα του μέλους-εταίρου δεν του δίνει την εμπορική ιδιότητα, συνεπώς δεν του δημιουργεί ασφαλιστικές και φορολογικές υποχρεώσεις. Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι και εργαζόμενοι οι οποίοι αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική

και ασφαλιστική νομοθεσία, ή να προσφέρουν εθελοντικά την εργασία τους χωρίς ασφαλιστικές υποχρεώσεις για την ίδια την επιχείρηση.

Το πλαίσιο της εθελοντικής εργασίας ρυθμίζεται στον νόμο 4430/2016. Σύμφωνα με το άρθρο 17 (παρ. 9), η παροχή υπηρεσιών προς εξυπηρέτηση του σκοπού της Κοιν.Σ.Επ. από μέλη της, τα οποία δεν βρίσκονται σε εργασιακή σχέση με αυτήν, είναι μη αμειβόμενη σύμβαση εντολής κατ' άρθρο 713 επ. Α.Κ. Η σύμβαση εντολής που συνάπτεται μεταξύ μελών και Κοιν.Σ.Επ. οφείλει να γίνεται εγγράφως, να περιγράφει με σαφήνεια την παρεχόμενη υπηρεσία, και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 16 ώρες εβδομαδιαίως¹⁷.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- ✓ **Απαλλαγή από το τέλος επιτηδεύματος** για τα πρώτα πέντε (5) έτη από την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης.
- ✓ **Χαμηλό κόστος λογιστικής παρακολούθησης** λόγω τήρησης απλογραφικού συστήματος.
- ✓ **Ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, το οποίο καταβάλλεται στους εργαζομένους τους, θεωρείται ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία** και δεν περιλαμβάνεται κατά τον προσδιορισμό του καθαρού κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα του Φορέα (άρθρα 12 και 21 του ν.4172/2013, ΦΕΚ Α' 167).
- ✓ **Πρόσβαση σε όλους τους χρηματοδοτικούς πόρους.**

¹⁷ ό.π.

- ✓ **Δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων** με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού.
- ✓ **Ιδιαίτερα χαμηλό αρχικό κεφάλαιο** - ελάχιστο κόστος συνεταιριστικής μερίδας 100 ευρώ ανά μέλος.
- ✓ **Περιορισμένη ευθύνη των εταίρων-μελών:** Εκτός από το ποσό που καταβάλλει κάθε μέλος για απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας, δεν έχει καμία άλλη ευθύνη έναντι δανειστών-ιδιωτών.
- ✓ **Δυνατότητα παραχώρησης χρήσης κινητής και ακίνητης περιουσίας** από το Δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα προς τον σκοπό της ενίσχυσης δραστηριοτήτων συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.

Εγκύκλιος ΟΑΕΕ αρ. 49/16.10.2012: «Όλα τα μέλη-εταίροι (της Κοιν.Σ.Επ.) απαλλάσσονται από κάθε ασφαλιστική υποχρέωση, ενώ για τα μέλη εταίρους που είναι και εργαζόμενοι προβλέπεται εξαρτημένη εργασία (ΙΚΑ)»

ΛΟΙΠΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (δικαστικά, λειτουργικά κ.ά.)

- ✓ Δεν απαιτείται η καταχώρηση στο Γ.Ε.Μ.Η. (10 ευρώ) και η εγγραφή στο εμπορικό επιμελητήριο.
- ✓ Επιτρέπει τη δραστηριοποίηση σε πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες.
- ✓ Αποτελεί συνεργατική μορφή που δεν απαιτεί μεγάλο αριθμό μελών (όπως οι αγροτικοί και αστικοί συνεταιρισμοί).
- ✓ Επιτρέπει με σχετική ευκολία την αλλαγή της σύνθεσης των μελών.

8. Η διαδικασία δημιουργίας μιας Κοιν.Σ.Επ.: Τυπικές και ουσιαστικές διαστάσεις

Ξεκινώντας να σκέφτεστε την ιδέα να δημιουργήσετε μια κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση θα πρέπει να γνωρίζετε ότι η σύσταση μιας Κοιν.Σ.Επ. απαιτεί αφενός τυπικές διαδικασίες ίδρυσης της επιχείρησης, αφετέρου ουσιαστικές ενέργειες σχεδιασμού, έναρξης και ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της.

Οι τυπικές - υποχρεωτικές διαδικασίες ίδρυσης αφορούν στην εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.¹⁸ Η διαδικασία ίδρυσης είναι απλή και περιγράφεται αναλυτικά στις παρακάτω ενότητες.

Στις ουσιαστικές ενέργειες ανήκουν: η συγκρότηση της ιδρυτικής ομάδας, ο προσδιορισμός του αντικειμένου της επιχείρησης, η προπαρασκευή διαφόρων επιχειρηματικών εργαλείων, όπως είναι η έρευνα αγοράς και το επιχειρηματικό σχέδιο, η κινητοποίηση και ενημέρωση των πιθανών εταίρων της με στόχο τη δημιουργία του αρχικού πυρήνα της επιχείρησης και την προσέλκυση και άλλων ατόμων ή φορέων που πιθανόν ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν κ.ά.

¹⁸ Βλέπε, επίσης, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης / Διαδικτυακή Πύλη “Ψηφιακών Υπηρεσιών Μιας Στάσης - ΑΠΛΟ” / Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία /Μητρώο Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Συχνές Ερωτήσεις. Διατίθεται Στη Διεύθυνση: <https://Aplo.Yeka.Gr/Pages/Koinonikiallilegiaoikonomia/Mitrwoforewnkalo.Aspx>

9. Ουσιαστικές διαστάσεις της προετοιμασίας για την ίδρυση της Κοιν.Σ.Επ.

Ο βασικότερος συντελεστής παραγωγής σε μια κοινωνική επιχείρηση είναι το ανθρώπινο δυναμικό της, ιδιαίτερα όταν, ως συνήθως, δημιουργείται σε συνθήκες έλλειψης κεφαλαίου.¹⁹ Η συγκρότηση της ιδρυτικής ομάδας έχει καθοριστική σημασία για την πορεία του εγχειρήματος. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αλλά και την εμπειρία ανάλογων εγχειρημάτων, υπάρχουν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που θα αποτελέσουν τα θεμέλια για την οικοδόμηση μιας εποικοδομητικής και παραγωγικής συνεργασίας μεταξύ των μελών της ομάδας²⁰.

Οι κοινές αξίες και αρχές, καθώς και οι κοινές προσδοκίες αναφορικά με το εγχείρημα και την προσωπική εμπλοκή κάθε μέλους σε αυτό, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία μιας συνεταιριστικής επιχείρησης.

Το κοινό αξιακό σύστημα θα πρέπει να συζητηθεί και να συμφωνηθεί μεταξύ των μελών της ιδρυτικής ομάδας και να

¹⁹ Αδάμ, Σ. (2014). *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*. Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας. Διατίθεται στη διεύθυνση:

http://gr.boell.org/sites/default/files/guide_for_social_cooperatives_final.pdf

²⁰ ό.π.

προσδιοριστούν οι πρακτικές-λειτουργικές διαστάσεις των κοινών αρχών. Όπως: *Θέλετε η επιχείρησή σας, εκτός από τον σκοπό της εργασιακής ένταξης, να υπηρετεί παράλληλα και ευρύτερους κοινωνικούς σκοπούς; Τι είδους κοινωνική ωφέλεια μπορεί να παράγει; θέλετε να δημιουργήσετε μια επιχείρηση με θετικό αντίκτυπο σε μια τοπική κοινωνία; για παράδειγμα σε αυτή την περίπτωση, θα θέσετε ενδεχομένως κάποιους περιορισμούς στην επιλογή προμηθευτών - μόνο τοπικοί παραγωγοί κ.ά.*

Βασική συνισταμένη του κοινού αξιακού συστήματος μιας Κοιν.Σ.Επ. είναι αναπόφευκτα η δέσμευση στο συνεταιριστικό πλαίσιο λειτουργίας. Η εφαρμογή της αρχής του συνεργατισμού στην πράξη δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση, ειδικότερα στο βαθμό που η ευρύτερη κουλτούρα που προωθεί η οικονομία της αγοράς προάγει τον ανταγωνισμό και τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των ανθρώπων. Η εδραίωση μιας συνεργατικής διαδικασίας διοίκησης και λήψης αποφάσεων απαιτεί ξεκάθαρους κανόνες οι οποίοι θα έχουν συμφωνηθεί εξ' αρχής, και φυσικά θα αποτυπωθούν στο καταστατικό της Κοιν.Σ.Επ., ώστε να μην αποτελέσουν αντικείμενο διαμάχης στο μέλλον.

Η συνεργασία και η ισότιμη συμμετοχή δεν σημαίνουν ότι σε μια επιχείρηση «όλοι τα κάνουν όλα». Η διαφορετικότητα των μελών της ομάδας θα πρέπει να αξιοποιηθεί ώστε να χτίσετε μια συνεργατική κουλτούρα στη βάση της αλληλοσυμπλήρωσης.

Εξαρχής είναι αναγκαίο να καθορίσετε έναν **καταμερισμό εργασιακών καθηκόντων**, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη και

θα αξιοποιεί τις διαφορετικές γνώσεις, δυνατότητες και δεξιότητες των μελών. Ο καταμερισμός εργασιακών καθηκόντων προϋποθέτει, φυσικά, την καταγραφή των αναγκών της επιχείρησης ως προς την καθημερινή της λειτουργία.

«Μια συνεταιριστική επιχείρηση απαιτεί ένα σύνολο δεξιοτήτων/ικανοτήτων/γνώσεων που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τη συγκεκριμένη οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται. Ενώ τις περισσότερες φορές τα ιδρυτικά μέλη διαθέτουν τις απαιτούμενες για την κύρια δραστηριότητα ικανότητες και γνώσεις, υποτιμούν την αναγκαιότητα των λεγόμενων περιφερειακών - αλλά εξίσου σημαντικών - καθηκόντων (π.χ. λογιστική παρακολούθηση, οικονομική διαχείριση, συλλογική διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, καθαριότητα/ συντήρηση χώρων και εξοπλισμού, τεχνική υποστήριξη). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα είτε να καλύπτονται πλημμελώς τα συγκεκριμένα καθήκοντα ή/και να τα επιφορτίζονται συστηματικά συγκεκριμένα μέλη»²¹.

Χρήσιμο εργαλείο σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης της επιχείρησης είναι ένα **προσχέδιο του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας και του οργανογράμματος της επιχείρησης.**

²¹ Βλ.

<https://koinsep.org/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CF%80%CE%AF%CE%B4%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD/>

Η επιλογή της οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης αποτελεί αυτονόητα μια καθοριστική απόφαση για τη μετέπειτα βιωσιμότητα της Κοιν.Σ.Επ. Όπως και κάθε ιδιωτική επιχείρηση, μια Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε οποιοδήποτε πεδίο παροχής υπηρεσιών ή παραγωγής και διάθεσης προϊόντων επιθυμεί - αγροτική καλλιέργεια και κτηνοτροφία, μεταποίηση, χονδρικό και λιανικό εμπόριο, απλές, τεχνικές ή επιστημονικές υπηρεσίες, οικονομικά, έρευνα, εκδηλώσεις, πολιτιστικά, κοινωνική φροντίδα, αθλητισμός κ.ά. Ταυτόχρονα, η νομική μορφή της Κοιν.Σ.Επ. επιτρέπει τη δραστηριοποίηση σε πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες προκειμένου να καθίσταται δυνατή η επίτευξη των σκοπών της.

10.Τυπική-υποχρεωτική διαδικασία ίδρυσης της Κοιν.Σ.Επ.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ:

Το καταστατικό της Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να εξειδικεύει τη συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 3 του ν.4430/2016 και να περιέχει:

α) Την επωνυμία, την έδρα και τον σκοπό της Κοιν.Σ.Επ.. Η επωνυμία της Κοιν.Σ.Επ. ορίζεται από το σκοπό της και το είδος της Κοιν.Σ.Επ.. Ονόματα μελών ή τρίτων δεν περιλαμβάνονται στην επωνυμία της Κοιν.Σ.Επ.

β) Για τα φυσικά πρόσωπα: τα ονοματεπώνυμα, τις διευθύνσεις κατοικίας, τους Α.Φ.Μ. των ιδρυτικών μελών, και αντίστοιχα για τα νομικά πρόσωπα: την επωνυμία, την έδρα, τον Α.Φ.Μ. και τον αριθμό Γ.Ε.Μ.Η.

γ) Τους όρους εξόδου και εισόδου των μελών και τους λόγους αποβολής ενός μέλους.

δ) Την έκταση της ευθύνης των μελών, όπως ορίζεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 16.

ε) Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας.

στ) Τον ορισμό της προσωρινής Διοικούσας Επιτροπής που θα μεριμνήσει για την έγκρισή του και τη σύγκληση της πρώτης γενικής συνέλευσης για ανάδειξη των οργάνων διοίκησης της Κοιν.Σ.Επ.. κατά τα λοιπά, το καταστατικό μπορεί να παραπέμπει στις διατάξεις των οικείων νόμων.

*Πρότυπο του καταστατικού μπορείτε να βρείτε στο παράρτημα, καθώς και στον ιστότοπο του υπουργείου:
<http://www.ypakp.gr/>*

Η σύσταση Κοιν.Σ.Επ. και η υπαγωγή της στις διατάξεις του νόμου 4430/2016 γίνεται με την εγγραφή της στο Γενικό Μητρώο Φορέων κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα.²²

²² Βλέπε, επίσης, κέντρο Στήριξης κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Δίκτυο κοινΣΕπ), *Οδηγός Ίδρυσης ΚοινΣΕπ*. Αθήνα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://koinsep.org/wp-content/uploads/2014/02/info-about-KoinSEp.pdf>

Η διαδικασία είναι απλή και ανέξοδη (περιγράφεται αναλυτικά στην Υ.Α. 61621/Δ5.2643/30-12-2016 (ΦΕΚ Β΄56/18-1-2017), και περιλαμβάνει τα εξής 2 βασικά βήματα:

- 1) Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, με συνημμένο το καταστατικό και τα απαραίτητα δικαιολογητικά.
- 2) Έναρξη εργασιών στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. και υποβολή πρόσθετων στοιχείων στο «Μητρώο».

Παρακάτω ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των βημάτων και των αναγκαίων ενεργειών.

➤ **1^ο ΒΗΜΑ: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης εγγραφής στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας**

Συμπληρώνετε και υποβάλλετε ηλεκτρονικά την αίτηση εγγραφής στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσω της ειδικής διαδικτυακής πύλης: <https://kalo.yeka.gr>

Κατά τη φάση υποβολής της αίτησης εγγραφής, η πρόσβαση στην πύλη γίνεται με τη χρήση των κωδικών που διαθέτει το φυσικό πρόσωπο που υποβάλει την αίτηση (το μέλος ή ο εκπρόσωπος της υπό σύσταση Κοιν.Σ.Επ.) για την πρόσβαση στο σύστημα Taxisnet (Γ.Γ.Π.Σ). Το πρότυπο της αίτησης που πρέπει να υποβληθεί διατίθεται στον ιστότοπο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (<http://www.yrkap.gr/>).

Η αίτηση εγγραφής θα πρέπει να συνοδεύεται από:

1. **Καταστατικό σύστασης:** Το καταστατικό σε ψηφιακή μορφή με εμφανείς τις πρωτότυπες υπογραφές των ιδρυτικών μελών σε όλες τις σελίδες. Το καταστατικό πρέπει να υπογράφεται από τουλάχιστον επτά (7) άτομα, αν πρόκειται για Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης.
2. Υπεύθυνη δήλωση του ν.1599/1986, υπογεγραμμένη για κάθε ιδρυτικό μέλος, στην οποία θα αναγράφεται ότι δεν συμμετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα, ή διαφορετικά τα στοιχεία της Κοιν.Σ.Επ. στην οποία συμμετέχει.
3. Για άτομα με αναπηρία θα πρέπει επίσης να προσκομίζεται απόφαση εν ισχύ αρμόδιας Υγειονομικής Επιτροπής ή απόφαση εν ισχύ των κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), με την οποία να πιστοποιείται το ποσοστό και το είδος της αναπηρίας των εργαζομένων/μελών, σε ποσοστό άνω του **50%**, για οιαδήποτε σωματική, ψυχική, νοητική, αισθητηριακή αναπηρία.

Στην περίπτωση που μέλος της Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης είναι Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου που υπάγεται σε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θα πρέπει να υποβληθεί μαζί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά και η σχετική έγκριση του εποπτεύοντος φορέα, καθώς και τα νομιμοποιητικά έγγραφα για τη συμμετοχή Νομικού προσώπου και για την εξουσιοδότηση σε φυσικό πρόσωπο για την υπογραφή του Καταστατικού.

Το αρμόδιο τμήμα του υπουργείου, μετά την ολοκλήρωση της υποβολής της αίτησης, ελέγχει την ορθότητα και την επάρκεια των δικαιολογητικών. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου, και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εγγραφής, το Τμήμα Μητρώου ενημερώνει σχετικά τον Φορέα, προκειμένου να προβεί εντός δέκα (10) ημερών από τη λήψη της ενημέρωσης στην αποστολή του καταστατικού σε φυσική μορφή και με πρωτότυπες υπογραφές. Η υποβολή γίνεται με χρήση πρότυπης έντυπης αίτησης, η οποία διατίθεται στον ιστότοπο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στην έντυπη αίτηση αναγράφεται, υποχρεωτικά, ο αριθμός πρωτοκόλλου της ηλεκτρονικής αίτησης εγγραφής. Αν μετά την παρέλευση της προθεσμίας των τριάντα (30) ημερών δεν έχει υποβληθεί η έντυπη αίτηση, το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε απόρριψη του αιτήματος. Μετά την παραλαβή του πρωτότυπου καταστατικού, το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε σύγκριση των στοιχείων του με το αντίστοιχο ηλεκτρονικά υποβληθέν. Εφόσον δεν υπάρχουν αποκλίσεις, το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε έγκριση του ηλεκτρονικού αιτήματος, απόδοση Αριθμού Γε.Μ.κ.Ο. και έκδοση της σχετικής βεβαίωσης εγγραφής, στην οποία επισυνάπτεται επικυρωμένο αντίγραφο του εγκεκριμένου καταστατικού.

Η βεβαίωση εγγραφής αποτελεί δικαιολογητικό για την πραγματοποίηση της έναρξης εργασιών στην αρμόδια Φορολογική Αρχή, καθώς και για υποβολή σε άλλες Δημόσιες Αρχές.

➤ **2^ο ΒΗΜΑ: Έναρξη εργασιών στην Δ.Ο.Υ. και υποβολή πρόσθετων στοιχείων**

1. Προχωράτε σε έναρξη εργασιών στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. (εφορία): Η έναρξη στην εφορία γίνεται εντός τριάντα (30) ημερών από την καταχώρηση του καταστατικού στο Γενικό Μητρώο (αρ. 4 παρ. 1 της ΠΟΛ. 1003/31/12/2013 (ΦΕΚ Β'19) όπου λαμβάνεται και βεβαίωση έναρξης εργασιών.
2. Συμπληρώνετε και υποβάλλετε την αίτηση καταχώρησης πρόσθετων στοιχείων στο Μητρώο (ακριβή διεύθυνση της έδρας της επιχείρησης, τη Δ.Ο.Υ στην οποία υπάγεται, Α.Φ.Μ. και Κ.Α.Δ., ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων, σύνθεση της Διοικούσας Επιτροπής κ.ά.) συνυποβάλλοντας:
 - α)** Αντίγραφο βεβαίωσης έναρξης εργασιών στη Δ.Ο.Υ.
 - β)** Το Ετήσιο Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων, με περίοδο αναφοράς έως το τέλος του τρέχοντος έτους. Ειδικά για τις εγγραφές που πραγματοποιούνται τους τελευταίους τέσσερις (4) μήνες του έτους, η περίοδος αναφοράς εκτείνεται έως το τέλος του επόμενου έτους.
 - γ)** Πρακτικό Γενικής Συνέλευσης για εκλογή της Διοικούσας Επιτροπής (για Κοιν.Σ.Επ.)
 - δ)** Πρακτικό της Διοικούσας Επιτροπής (για Κοιν.Σ.Επ.) για συγκρότησή της σε σώμα.

Το Τμήμα Μητρώου ελέγχει τα υποβληθέντα στοιχεία και προβαίνει σε έγκριση του αιτήματος καταχώρησης πρόσθετων στοιχείων. Η Βεβαίωση Εγγραφής ισχύει έως την υποβολή του πρώτου Ετήσιου Προγράμματος Δραστηριοτήτων και Απολογισμού, οπότε αντικαθίσταται από το Πιστοποιητικό Μέλους του Μητρώου.

Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης www.yραkr.gr (ετικέτα: Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας), υπάρχουν πρότυπα των αιτήσεων και των καταστατικών, υπεύθυνες δηλώσεις και άλλο χρήσιμο πληροφοριακό υλικό.

11.Τυπικά κριτήρια υπαγωγής στο μητρώο φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας

Κάθε φορέας που συστήνεται και διέπεται από τις διατάξεις του ν.4430/2016, για να πιστοποιηθεί ως Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση και να εγγραφεί στο Μητρώο Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ως Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, πρέπει να πληροί σωρευτικά ορισμένα κριτήρια. Ο έλεγχος του καταστατικού, καθώς και των λοιπών δικαιολογητικών που υποβάλλονται στο Μητρώο, θα πρέπει να πιστοποιήσει ότι η επιχείρηση πληροίτα ακόλουθα κριτήρια ως προς τον σκοπό της, τη σύνθεση των μελών, τη διοίκηση

και τη λειτουργία της, τις συνεταιριστικές μερίδες και τη διανομή των κερδών. Η πλειονότητα αυτών των κριτηρίων ελέγχονται σύμφωνα με τα οικεία άρθρα του καταστατικού της συνεταιριστικής επιχείρησης. Τα κριτήρια για την εγγραφή και την πιστοποίηση των Κοιν.Σ.Επ. στο Μ.Κ.Ε διακρίνονται: α) σε γενικά κριτήρια, τα οποία έχουν οριζόντια εφαρμογή για όλα τα νομικά πρόσωπα, ανεξάρτητα από την κατηγορία του Μητρώου που θα εγγραφούν και β) σε ειδικά κριτήρια, τα οποία πρέπει να πληρούνται ανάλογα με την επιμέρους κατηγορία του Μητρώου στην οποία επιθυμούν να εγγραφούν. Για τις Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης ευάλωτων ομάδων θα πρέπει να ισχύουν σωρευτικά τα εξής:

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΚΟΠΟ

- Να εξειδικεύει ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και κοινωνική ωφέλεια, όπως ορίζεται στον νόμο, και ως ειδικότερο σκοπό την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

- Να αποτελείται από επτά τουλάχιστον μέλη.
- Το 30% των μελών (τουλάχιστον) να ανήκει στις ευάλωτες ομάδες.
- Σε περίπτωση που συμμετέχουν ως μέλη νομικά πρόσωπα, το ποσοστό συμμετοχής τους δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1/3 των μελών.
- Εάν συμμετέχουν ως μέλη Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ. τα οποία εποπτεύονται από δημόσιο φορέα θα πρέπει να υπάρχει

έγκριση για την συμμετοχή τους από τον εποπτεύοντα φορέα.

- Να μην συμμετέχουν σε αυτήν μέλη τα οποία συμμετέχουν ταυτόχρονα και σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. με την ίδια δραστηριότητα. (Ως ίδιες δραστηριότητες για τους σκοπούς της παρούσας νοούνται οι δραστηριότητες που εντάσσονται στην ίδια δευτεροβάθμια κατηγορία Κωδικών Αριθμών Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.), σύμφωνα με την Εθνική Ονοματολογία Οικονομικών Δραστηριοτήτων²³.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

- Ο συνεταιρισμός πρέπει να μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και να εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος (ανεξάρτητα από τον αριθμό των μερίδων που κατέχει κάθε μέλος).
- Να τηρεί τις διατάξεις του ν.1667/1986 ως προς τη σχέση μεταξύ των μελών, τη διοίκηση, τη λειτουργία και τη λύση του, με τις εξαιρέσεις που ρητά προβλέπονται στον ν.4430/2016.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

- Κάθε μέλος του να διαθέτει τουλάχιστον μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα ύψους κατ' ελάχιστο 100 ευρώ.
- Το καταστατικό οφείλει να προβλέπει περιορισμούς στη διανομή κερδών: Να διανέμει ποσοστό 35% των κερδών

²³ Βλ. (Α.Υ.Ο.Ο. 1100330/1954/ΔΜ/ΠΟΛ. 1133/6.10.2008)

στους εργαζόμενους της επιχείρησης, εκτός αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης του Φορέα αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση μέρους ή όλου του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.

12. Διοίκηση της Κοιν.Σ.Επ.

Τα όργανα διοίκησης και ο τρόπος λήψης των αποφάσεων μιας Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης περιγράφονται αναλυτικά στο ν.4430/2016, και συγκεκριμένα στα άρθρα 19 και 20. Καθώς η δημοκρατική λειτουργία είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Κοιν.Σ.Επ., ως ανώτατο όργανο ορίζεται η Γενική Συνέλευση των μελών. Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει για όλα τα θέματα και απαρτίζεται από όλα τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ., τα οποία μετέχουν και ψηφίζουν αυτοπροσώπως. Η τακτική Γενική Συνέλευση συγκαλείται υποχρεωτικά τουλάχιστον μία (1) φορά κάθε έτος.

Εκτελεστικό διοικητικό όργανο της Κοιν.Σ.Επ. είναι η Διοικούσα Επιτροπή (αρ. 20 ν.4430/2016), η οποία απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και δύο τουλάχιστον μέλη. Η Δ.Ε. είναι άμισθη και εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση. Αν τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. είναι πέντε (5), αντί για Διοικούσα Επιτροπή τα μέλη μπορούν να εκλέξουν διαχειριστή.

13. Πηγές χρηματοδότησης

Οι πόροι ενός συνεταιρισμού περιλαμβάνουν:

- 1. Το ιδρυτικό κεφάλαιο** και το κεφάλαιο που προκύπτει από τη διάθεση νέων συνεταιριστικών μερίδων.
- 2. Έσοδα από την άσκηση των δραστηριοτήτων** του και την εκμετάλλευση των περιουσιακών του στοιχείων.
- 3. Επιχορηγήσεις** από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, και έσοδα από άλλα προγράμματα.
- 4. Κεφάλαια από κληροδοτήματα, δωρεές τρίτων και παραχωρήσεις** της χρήσης περιουσιακών στοιχείων.

Οι Κοιν.Σ.Επ. εντάσσονται σε όλες τις κρατικές χρηματοδοτήσεις, έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης, μπορούν να εντάσσονται στον Αναπτυξιακό Νόμο 4399/2016 (ΦΕΚ Α΄ 117) για την «Ενίσχυση των Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή» (ΕΣΠΑ), μπορούν να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ. για τη στήριξη της εργασίας και στις κάθε είδους ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Επιπροσθέτως, οι Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας²⁴.

²⁴ Βλέπε επίσης, Παπαλεξίου Α. *Χρηματοδότηση Κοινωνικών Επιχειρήσεων*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://footstep.gr/>

Στα οικονομικά πλεονεκτήματα των Κοιν.Σ.Επ. είναι η δυνατότητά τους να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού. Οι ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τα Ν.Π.Ι.Δ. - φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μπορεί να παραχωρούν, με απόφαση του διοικητικού τους οργάνου, τη χρήση κινητής και ακίνητης περιουσίας τους σε Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας για την ενίσχυση δραστηριοτήτων συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.

Ιδιαίτερα στο εξωτερικό, είναι διαδεδομένοι και εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης στους οποίους μπορεί να στραφεί μια κοινωνική επιχείρηση, όπως είναι το Crowdfunding (τρόπος συμμετοχικής χρηματοδότησης) και το community shares (κοινοτικές μετοχές).

Τα έσοδα των Κοιν.Σ.Επ. από δημόσιους φορείς δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το 65% του συνολικού κύκλου εργασιών / τζίρου εντός μιας τριετίας.

14. Φορείς που παρέχουν υποστήριξη σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις

Σύμφωνα με την έρευνα του British Council (2017), το 45% των φορέων που είναι εγγεγραμμένοι στο «Μητρώο» συμμετέχουν σε δίκτυα φορέων Κ.Α.Λ.Ο. Οι απαντήσεις των φορέων αναδεικνύουν ως βασικά οφέλη της δικτύωσης την άντληση γνώσης από άλλους φορείς Κ.Α.Λ.Ο., την πρόσβαση σε χρήσιμες πληροφορίες, αλλά και την από κοινού λήψη πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση και την προώθηση υποστηρικτικών πολιτικών.

Περιφερειακά των φορέων Κ.Α.Λ.Ο. έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια ένα πλέγμα υποστηρικτικών φορέων που υποστηρίζουν την ανάπτυξη και τη λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων. Οι εν λόγω φορείς περιλαμβάνουν φορείς υποστήριξης της ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας (θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων, χώροι εργασίας, προγράμματα επιτάχυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (accelerators)²⁵, φορείς παροχής επιχειρηματικών συμβουλών, φορείς χρηματοδότησης, φορείς δικτύωσης, καθώς και υποστηρικτές κρατικές και αυτοδιοικητικές δομές). Ειδικότερα, μέσω του ΕΠ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ

²⁵ Αναλυτική λίστα με φορείς και υπηρεσίες μπορείτε να βρείτε στην ΕΚΘΕΣΗ: https://foreis-kalo.gr/sites/files/SSE_in_Greece_GR.pdf (σελ.27)

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ», ΕΣΠΑ 2014-2020, εγκρίθηκε η χρηματοδότηση δεκαπέντε (15) Κέντρων Στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (από φορείς Κ.ΑΛ.Ο.), τα οποία λειτουργούν ως «σημεία ενημέρωσης» για θέματα που αφορούν την Κ.ΑΛ.Ο., ως δομές συμβουλευτικής υποστήριξης κοινωνικών επιχειρηματιών και υποψήφιων κοινωνικών επιχειρηματιών, και ως δομές υποστήριξης της δημιουργίας και ανάπτυξης άλλων φορέων Κ.ΑΛ.Ο.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

http://foreis-kalo.gr/	ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΦΟΡΕΩΝ Κ.ΑΛ.Ο.: Σκοπός της πλατφόρμας αυτής είναι η παρουσίαση και η δικτύωση όλων των φορέων Κ.ΑΛ.Ο που λειτουργούν στην Ελλάδα. Η πλατφόρμα περιλαμβάνει ενημερώσεις σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα καθώς και πληροφόρηση για διαδικαστικά θέματα.
http://KoinSEp.Org	Ενημερωτική πύλη για θέματα κοινωνικών επιχειρήσεων.
http://pokoinsep.org	Ιστότοπος της υπό σύσταση Πανελληνίας Ομοσπονδίας Κοιν.Σ.Επ.

http://seforum.gr	Φόρουμ Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας: ανοικτή πλατφόρμα συνεργασίας για την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στη βάση αξιών, αρχών και κοινών οπτικών.
http://Enallaktikos.gr	Ανεξάρτητος κόμβος για την Αλληλέγγυα, Κοινωνική - Συνεργατική Οικονομία, την Αειφορία και την Κοινωνία των Πολιτών.
https://dock.zone/	Dock: διεπιστημονική ομάδα που λειτουργεί με συνεταιριστική δομή με σκοπό να παρέχει υποστήριξη σε φορείς/εγχειρήματα Κ.ΑΛ.Ο (Παροχή Πληροφόρησης, Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Εξατομικευμένες Συναντήσεις, Σεμινάρια και Εργαλεία, Δικτύωση και Ανάπτυξη Συνεργειών).
https://www.dose.aueb.gr/	Πιστοποιημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (90 ωρών) στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ISBN (έντυπο βιβλίο): 978-618-5124-08-3
ISBN (e-book PDF): 978-618-5124-25-0

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη-εργασία-αλληλεγγύη